

Akademia Muzyczna im. Ignacego Jana Paderewskiego w Poznaniu
Wydział Instrumentalny
Katedra Organów

PRACA DOKTORSKA

Zagadnienia interpretacji toccat Johanna Jacoba Frobergera.
Analiza stylu kompozytorskiego w kontekście ówczesnej
twórczości klawiszowej

Kamil Lis

Praca doktorska przygotowana pod kierunkiem
prof. dr. hab. Sławomira Kamińskiego

Poznań 2020

Streszczenie

Praca doktorska pt. *Zagadnienia interpretacji toccat Johanna Jacoba Frobergera. Analiza stylu kompozytorskiego w kontekście ówczesnej twórczości klawiszowej* poświęcona została gatunkowi toccaty uprawianej przez Johanna Jacoba Frobergera, kompozytora żyjącego w latach 1616-1667. Niniejsze opracowanie ma dwa podstawowe cele: zbadanie wpływów twórczości kompozytorów barokowych, głównie pochodzących z Włoch, na styl kompozytorski Johanna Jacoba Frobergera oraz przedstawienie zagadnień związanych z interpretacją jego toccat.

Rozprawa podzielona jest na cztery rozdziały. Pierwszy rozdział zawiera opis pochodzenia toccaty klawiszowej. Badam w nim źródła z okresu renesansu i baroku, wskazując wstępne formy, które były uprawiane przed toccatą, takie jak preludium, *preambulum*, *intonatio*, *falsbordone* czy *ricercar*. Wyniki dowodzą, że *toccata* zawiera wspólne elementy wszystkich tych form. Opisuję także szczegółowo rozwój toccaty w głównych ośrodkach włoskich.

Rozdział drugi koncentruje się na samym Johannie Jacobie Frobergerze. Przedstawiam ważne fakty z życia Frobergera, które wpłynęły na jego twórczość, takie jak pobyt na dworze Habsburgów w Wiedniu, studia pod kierunkiem Girolama Frescobaldiego w Rzymie oraz podróże do innych znaczących miejsc w Europie, gdzie Froberger miał okazję spotkać się z wybitnymi artystami swoich czasów.

Rozdział trzeci zawiera charakterystykę budownictwa klawesynowego i organowego w Austrii i Włoszech w XVI i XVII wieku. Wspominam tam też o skali klawiatury i stroju średnionowym – najbardziej odpowiednim rodzaju temperacji do wykonywania toccat Frobergera.

Końcowa część zawiera opis nagrania – analizę toccat Frobergera zapisanych na załączonej płycie CD – ze szczególnym uwzględnieniem aspektów wykonawczych muzyki Frobergera: fluktuacji tempa, registracji, doboru instrumentu, dokładnego opisu wykorzystanych głosów, zagadnień zdobnictwa oraz możliwości użycia pedału.

Na podstawie wyników badań należy stwierdzić, że Johann Jacob Froberger czerpał z dorobku kompozytorów europejskich żyjących w XVI i XVII wieku – łącząc je z własnymi dokonaniem, kreował oryginalny styl.

Kompozycje nagrane na dołączonej płycie CD to:

Libro Secondo (1649)

Toccata a-moll, FbWV 101

Toccata d-moll, FbWV 102

Toccata G-dur, FbWV 103

Toccata C-dur, FbWV 104

Toccata da sonarsi alla leuatione d-moll, FbWV 105

Toccata da sonarsi alla leuatione g-moll, FbWV 106

Libro Quarto (1656)

Toccata G-dur, FbWV 107

Toccata e-moll, FbWV 108

Toccata C-dur, FbWV 109

Toccata F-dur, FbWV 110

Toccata da sonarsi alla leuatione e-moll, FbWV 111

Toccata a-moll, FbWV 112

Summary

The doctoral thesis „The Interpretation issues of toccatas by Johann Jacob Froberger. Analysis of composition style in the context of the then keyboard output” was devoted to the genre of toccata cultivated by Johann Jacob Froberger, a composer who lived from 1616 to 1667. This study has two major purposes: to investigate the effects of baroque composers, mainly from Italy, on the composing style of Johann Jacob Froberger and to present issues related to the interpretation of his toccatas.

The dissertation is divided into four chapters. The first chapter contains a description of the origin of keyboard toccata. I explore sources from Renaissance and Baroque and indicate the initial forms that were cultivated before toccata like prelude, preambulum, intonatio, falsbordone or ricercar. The results show that toccata has common components of all these forms. I also detail the development of toccata in major Italian centers.

Chapter two concentrates on Johann Jacob Froberger himself. I present the important facts of composer's life that influenced his pieces, like his stay at Habsburg's Court in Vienna, a studies under Girolamo Frescobaldi in Rome and travels to other significant places in Europe where Froberger had the opportunity to meet the eminent artists of his time.

The third chapter includes a characteristics of harpsichord and organ building of the Austria and Italy in the 16th and 17th century. I also mentioned about the scale of keyboard and meantone temperament – the most suitable kind of temperament for performing Froberger's toccatas.

The final section contains the description of the recording – an analysis of the Froberger's toccatas recorded on the attached CD, especially concerning performance aspects of Froberger's music: tempo fluctuations, registration, instrument's choice, detailed description of the used stops, ornamentation issues and possible use of pedal.

On the basis of the results of this research, it can be concluded that Johann Jacob Froberger benefited from the achievements of the European composers living in the sixteenth and seventeenth century and mixed them with his own achievements and to create his original style.

Compositions recorded on the attached CD include:

Libro Secondo (1649)

Toccata a-minor, FbWV 101

Toccata d-minor, FbWV 102

Toccata G-major, FbWV 103

Toccata C-major, FbWV 104

Toccata da sonarsi alla leuatione d-minor, FbWV 105

Toccata da sonarsi alla leuatione g-minor, FbWV 106

Libro Quarto (1656)

Toccata G-major, FbWV 107

Toccata e-minor, FbWV 108

Toccata C-major, FbWV 109

Toccata F-major, FbWV 110

Toccata da sonarsi alla leuatione e-minor, FbWV 111

Toccata a-minor, FbWV 112